

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr.

Wilno, dnia 5 maja 1933 r.

855.

T r e ś ć n u m e r u :**I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.****K r o n i k a .**

Dział. Str.

1. Echa artykułów w "Brihva Zeme" na temat związku bałtyckiego w "Liet.Aidas".-	I.	1.
2. "Liet.Aidas" o odczytach polskiej biblioteki w Paryżu na tematy z historii Litwy.-	"	"

**III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.**

3. "Rytas" o zamierzonej reformie szkolnej.-	III.	2.

K r o n i k a .

4. Zaprzestanie bojkotu elektrowni.-	"	"
5. Zmiana ustawy o zakładach szkolnych.-	"	"
6. Pogrzeb ks.Tumasa.-	"	"
7. Rozłam w litewskiej partji socjaldemokratów.-	"	"
8. Interwencja posła belgijskiego w związku ze sprawą opłat elektrycznych.-	"	"
9. VII-my zjazd ochotników.-	"	"

---:0:§:0:---

-o§o-

-

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Echa artykułów "Brihva Zeme" na temat związku bałtyckiego w "Liet. Aidas". "Liet.Aidas" /Nr.83.V.1933/: "Brihva Zeme" ostatnimi czasy tak dalece zainteresowała się losem Litwy, iż prawie codziennie zamieszcza artykuły, które w niczem się nie różnią od oficjalnych wystąpień Polski pod adresem Litwy. Ostatnio organ Ulmanisa zamieścił nawet list z Paryża w sprawie litewskiej.

Autor listu zaznacza, iż "paryskie sfery dyplomatyczne" z ubolewaniem przyjęły wiadomość o "odmowie" Litwy w sprawie przystąpienia do związku bałtyckiego. Nadzieje Litwy na odzyskanie Wilna przy pomocy Niemiec są fantastycznym romantyzmem.

Paryż nie może zrozumieć, jak Kowno może wierzyć w podobne fantazje i nie zdawać sobie sprawy, iż prawdziwym wrogiem Litwy są Niemcy. Dziwnem jest, iż Kowno nie respektuje dobrych rad Łotwy.

Bajek o Niemcach już dosyć Litwini nasłuchali się od Łotyszów, co się zaś tyczy ubolewania "paryskich sfer dyplomatycznych", to wcale Litwini w nie nie wierzą, gdyż polska Ambasada w Paryżu również należy do sfer dyplomatycznych. Trudno też uwierzyć, by Litwa utraciła sympatje Paryża. To też wcale niepotrzebnie "Brihva Zeme" stara się nastraszyć Litwę Paryżem. Litwa wcale nie zazdrości Łotwie sympatji Paryża lecz śmiesznem jest sądzić, iż wystąpienie "Br.Zeme" pomniejsza sympatje przyjaciół Litwy we Francji.-

"Liet.Aidas" o odczytach polskiej biblioteki w Paryżu na tematy z historii Litwy. "Liet.Aidas" /Nr.83.V.1933/: Polska biblioteka w Paryżu będąca zagraniczną filją polskiej Akademii Naukowej, zorganizowała cykl odczytów o Litwie pod nazwą "La Lithuanie".

Inicjatorem i organizatorem tego cyklu jest prof.O.Halecki. Mówiąc o świętości Jadwigi oraz o Rzymie i Bizancjum w historii Litwy, prof.Halecki zapoczątkował wspomniany cykl.

Pierwszy programowy odczyt wygłosił p.Pierre Champion, w którym omówił stosunki polsko-litewskie w wiekach XIV-XVI. Na odczyt przybyli: ambasador Chłapowski, prof.Halecki, K. Smogorzewski /znany propagator polski we Francji pisujący także na łamach "Dnia Kowieńskiego"/ oraz kilkudziesięciu innych Polaków i kilku Francuzów, Litwinów oraz Ukraińców.

W uroczystości przewodniczył dyrektor honorowy francuskiego M-stwa Oświaty p.Alfred Coville, który przyjętym we Francji zwyczajem zapoznał słuchaczy z zasługami prelegenta. P.Champion okazał się zwolennikiem poglądów, których nawet Polacy się już wyzbyli. Dla niego bojownicy odrodzenia Litwy, którym cześć oddają nawet Polacy, są - "avanturiers ambitieux" poszukujący waśni. Coprawda prelegent na wstępie oświadczył, iż czuje się niekompetentnym w tej dziedzinie, w której zamierza głos zabrać, jednak na swoje usprawiedliwienie zaznaczył, iż nie mógł odmówić naleganiom prof.Haleckiego.

Prelegent zapowiedział, iż nie będzie się przytrzymywał taktyki adwokata, broniącego jedną, zaś potępiającego drugą stronę, jednak obietnicy nie dotrzymał i broniąc aspiracji polskich, potępił odrodzenie narodowe Litwy. P.Champion nie dotrzymał także obietnicy, iż nie będzie posługiwał się wydawnictwami propagandowymi, gdyż w odczycie swym oparł się na polskiej literaturze propagandowej jak np. N.Borch "Le principes des nationalités et la question lithuanienne" oraz artykułach prof.Haleckiego, zamieszczonych w 1926 r. na łamach "Le Monde Slave". Z pośród poważniejszych źródeł, z których korzystał p.Champion wymienić należy dzieło Markiza de Noailles o Henryku de Valois, pamiętniki Guillebert de Lannoy z podróży do Litwy i Polski oraz dzieło Blaise de Virginère.

Prelegent w pracy swej przytrzymywał się mieszania cytat z faktami historycznymi. Tak np. dla odtworzenia stosunków polsko-litewskich zacytował on urywki z aktów krewskiego, horodelskiego, wileńskiego i lubelskiego i naturalnie znalazł tam wyłącznie miłość i braterstwo. To jednak, co się w okresach między temi aktami działo, wcale prelegenta nie zainteresowało. Co się tyczy dokumentów, któreby sprzeciwiały się jego tezom, prelegent nie tylko nie zacytował lecz nawet nie wspominał o ich istnieniu /np.dziennik Sejmu Lubelskiego/.

Natomiast prelegent nie omieszkiał zacytować testamentu Zygmunta Augusta, który prosi o błogosławieństwo boskie dla zwolenników unji i przeklina jej burzycieli. Nie trudno było zrozumieć, iż p.P.Champion przekleństwo to z zamierzchłej przeszłości przeniósł na realny grunt dni obecnych i skierował przeciwko odrodzonemu narodowi litewskiemu.

Litwini jednak mogą być spokojni, gdyż sprawiedliwość Boska nie potrzebuje ani uwag Zygmunta Augusta ani wskazań Haleckiego lub Championa. O ile p.Halecki zainteresowanie się Polską historją Litwy tłumaczy chęcią uczonych polskich przyczynienia się do złagodzenia stosunków polsko-litewskich, w takim razie należy mu przypomnieć, iż badania tego rodzaju, jakie on zorganizował w Paryżu oraz odczyty w rodzaju odczytu p.P.Championa mogą jedynie przyczynić się do jeszcze większego zaognienia stosunków polsko-litewskich.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"R y t a s" o zamierzonej reformie szkolnej. "Rytas" Nr.99 z 3.V.1933 r. Art.p.t."O co szczególnie dbać należy w reformie szkolnej". Streszczenie:

Cieszyć się należy z zamierzonej reformy szkolnej. Z drugiej jednak strony trzeba się obawiać, by nieodpowiednio przeprowadzona reforma nie pogorszyła jeszcze bardziej stanu wychowania. Dzisiaj abiturjentom brak głównie kultury religijnej. Uczniów zbyt mało się uświadamia w sprawach religijnych. Zawiele się tym uczniom kładzie do głowy idei antyreligijnych. Sprawy temszą reformatorzy szkół uwzględnić.

K r o n i k a .

Z a p r z e s t a n i e b o j k o t u e l e k t r o w n i. "Echo" /Nr.119.V.1933/: 2 maja odbyło się zebranie przedstawicieli organizacji kowieńskich, na którym jednomyślnie powzięto rezolucję w sprawie zaprzestania bojkotu elektrowni.-

Z m i a n a u s t a w y o z a k ł a d a c h s z k o l n y c h. "Echo" /Nr.119.V.1933/: Gabinet Ministrów uchwalił zmienić ustawę o szkołach niższych i średnich. Zgodnie z ustawą, rada pedagogiczna ma prawo zwalniać od opłat 20% z ogólnej liczby uczniów. Pozatem od opłat są wolne dzieci ochotników armji litewskiej, nauczycieli szkół powszechnych, żołnierzy nadterminowych i inwalidów, ewentualnie poległych podczas służby wojskowej. Dzieci zwalniane są od opłat w wypadkach dobrych postępów w nauce.

P o g r z e b k s. T u m a s a. Prasa kowieńska /V.1933/: W Kownie odbył się uroczysty pogrzeb zmarłego działacza i pisarza ks.Tumasa. W pogrzebie wzięli udział dostojnicy państwowi z prezydentem Smetoną na czele. Wszystkie pisma kowieńskie przepełnione są artykułami i nekrologami, poświęconymi pamięci zmarłego patrioty.

R o z k ł a m w l i t e w s k i e j p a r t j i s o c j a l d e m o k r a t ó w. "Dzień Kowieński" /Nr.96.V.1933/: W łonie litewskiej partji socjaldemokratycznej wynikł rozłam między starszymi członkami stronnictwa a studentami socjalistami t-stwa "Zaizdras". Studenci złożyli w Komitecie centralnym oświadczenie, że niezadowoleni są z programu partji. Oświadczenie studentów socjalistów wywołało w kołach socjalistycznych, zwłaszcza wśród robotników, konsternację.-

I n t e r w e n c j a p o s ł a b e l g i j s k i e g o w z w i ą z k u z e s p r a w ą o p ł a t e l e k t r y c z n y c h. "Idisze Stimme" /V.1933/: W związku z zatargiem z elektrownią przybył do Kowna rezydujący stale w Rydze poseł belgijski w Litwie. Ma on podjąć kroki odpowiednie u rządu litewskiego w sprawie zatargu.-

V I I - m y z j a z d o c h o t n i k ó w. "Liet.Aid." /98.V.1933/: 29 i 30 kwietnia odbył się w Kownie VII-my zjazd związku ochotników. Ochotnicy otrzymali ostatnio 200 działek rolnych w Wiljampolu. Ogółem otrzymali ochotnicy zapomóg w naturze i gotówce 13.175.000 lt.

